Питання для підготовки до тестування з нормативної дисципліни «Історія української культури».

Тема 1. Предмет дисципліни «Історія української культури»

1. Як спочатку тлумачилося слово «культура»?
2. Яких значень може набувати поняття «цивілізація»?
3. Як співвіднесені культура і цивілізація у поглядах М. Бердяєва?
4. Як називається створений людиною, суспільством продукт культури?
5. Чи є парадигма комплексом цінностей, практичних правил у певній області культури?
6. Що вивчає морфологія культури?
7. Що таке субкультура?
8. Яким поняттям визначається соціокультурний спадок, що передається від покоління до покоління та зберігається тривалий час?
9. Чи можна назвати ментальність сукупністю образів і символів, які відображають уявлення конкретного соціуму про навколишній світ, що, у свою чергу, зумовлюють мотиви поведінки та вчинки людей?
10. Як називається індивідуальний рівень ідентифікації з культурно визначеним колективом, коли людина вважає себе належною до особливої культурної спільноти?
11. Чи є національний характер сукупністю стійких особистісних рис та якостей, які визначають особливі форми світосприйняття, поведінки, мислення членів певної нації?
12. Чи можна вважати обряд стереотипним спосіб діяльності, що має для його виконавців магічне, юридично-побутове та ритуально-ігрове значення?
13. Що утворює побут етносу?
14. Якій спільноті властиві спільні культурні риси, сильне почуття єдності та солідарності, чітке усвідомлення національної ідентичності, закорінене в історії?
15. Чи можна визначити етнос як населення, що має власну назву, міфи про спільне походження, спільну історичну пам'ять, елементи спільної культури, прив’язаність до батьківщини та усвідомлення своєї єдності?
16. Що таке національність?
17. Чи складає етногенетична ніша цілісність особливих природно-географічних та соціокультурних характеристик, а також єдиної мережі комунікацій?
18. Чи можна стверджувати, що український культурний менталітет є персоналі стичним?
19. У системі цінностей української культурної традиції домінують серце чи розум?
20. Чи були члени Кирило-Мефодіївського товариства прихильниками подальшої уніфікації української культури в єдиному культурному просторі Російської імперії?
21. Чи пояснював Пантелеймон Куліш злиденний стан українського народу забуттям власних традицій?

22. У якій формі Тарас Шевченко переважно втілив свої ідеали майбутнього українського народу та власне бачення його невтішного сьогодення?

23. Яке ставлення до європоцентричної концепції розвитку української культури мали М. Костомаров, М. Драгоманов, І. Франко, М. Хвильовий?

24. Чи бачив Іван Франко Україну як суверенну одиницю «у народів вольних колі», а українську культуру «посередницею між сходом і заходом, між півднем і північчю»?

25. Хто був засновником теорії інтегрального націоналізму?

26. Хто бачив центром українського національного руху Галичину?

27. Чи втілює філософія самосвідомість національної культури найбільшою мірою?

Тема 2. Передумови формування вітчизняної культури. Стародавня культура на теренах України

28. Що таке антропогенез?

29. Для людини якої епохи характерна міфологічна свідомість?

30. Для якої культури характерні універсальність, синкретизм, самодетермінація, система обрядів і табу, що регулюють соціальні відносини?

31. В яких значеннях може застосовуватися поняття міф?

32. З'ясуйте значення понять тотемізм, фетишизм, анімізм, магія, анімалізм, аніматизм?

33. Які археологічні культури досліджував В. Хвойка?

34. Які боги входили до Володимирського пантеону?

35. Як називався у слов'янській міфології бог весняної плодючості, розвитку природи та дітонародження?

36. Як називався у слов'янській міфології бог родючості, блискавки й грому, війн і воїнства?

37. В якій культурі ідеалом людини є герой?

38. Які значення може набувати поняття античний агон?

39. До якої культури належить романський стиль в архітектурі?

40. Яке давньогрецьке місто на чорноморському узбережжі зберегло свою назву до нашого часу?

42. Яких богів вшановували скіфи?

43. Хто був найпопулярнішим давньогрецьким героєм у культурі античного Причорномор'я?

44. Чи можна вважати Зарубінецьку, Черняхівську, Київську археологічні культури I – V ст. праслов'янськими?

45. Шедеврами чиєї художньої культури є пектораль з Товстої Могили, гребінь із Солохи, срібна ваза з Чортомлику?

46. Чи збереглися в Херсонесі залишки античного театру?

47. Чи сприяли готи поширенню в Північному Причорномор'ї та Криму греко-римської культури та християнства на початку нашої ери?

Тема 3. Культура вітчизняного Середньовіччя

48. Кого найчастіше зображували на античному посуді Північного Причорномор'я?

49. Чи є християнство головним системоутворюючим чинником загальноєвропейської культури Середньовіччя?

50. В яку культурну епоху стала визначальною в оцінці особистості духовна сила людини, немічної тілом, але сильної своєю вірою, милосердям і співчуттям?

51. Якій культурі властива двосвітність, поділ на світ земний і світ небесний?

52. Чому ідеальною особистістю Середньовіччя вважається страстотерпець?

53. Якою була модель часу в Середньовіччі?

54. Чи на лежать Райковецька, Волинцивська, Роменська культури східнослов'янським племенам напередодні утворення Київської держави?

55. Чи можна вважати українська середньовічну модель світу геоцентричною?

56. Який князь здійснив хрещення киян?

57. Який князь, за літописом, призначив особливу роль Києву - «мати городам руським»?

58. В якому місті з багатою античною історією хрестився князь Володимир?

59. Чи є найпевнішим шляхом розповсюдження християнства в Русі південний – від греків?

60. В якому році було здійснено хрещення Русі?

61. Яке візантійське місто намагалися перевершити князі, забудовуючи Київ?

62. Ким і в якій церкві була заснована Перша в Київській Русі школа?

63. В якому монастирі була заснована перша в Київській Русі бібліотека?

64. Де була заснована перша в середньовічній Європі школа для дівчат?

65. Як використовувалися писала в Київській Русі?

66. Чи визнавало руське середньовіччя хизування зброєю за рицарську чесноту?

67. Який князь звернувся до своїх нащадків через «Повчання»?

68. В якій писемній пам'ятці Київської Русі пояснюється походження слов'янства та оспівуються воїнські доблесті князя Святослава?

69. В якій писемній пам'ятці Київської Русі є заклик пишатися своєю країною – рівною серед рівних у християнському світі?

Тема 4. Український Ренесанс (XIV–XVI ст.)

70. Ким вперше використано термін Рінашименто (відродження в мистецтві)?

71. Які хронологічні межі Ренесансу?

72. Чи є універсал ідеальною особистістю Ренесансу?

73. Яку традицію відроджував Ренесанс?

74. Чим обумовлена етико-релігійна спрямованість північного гуманізму?

75. Чому друкарський верстат вважається зразковим технічним досягненням епохи Відродження?

76. Яка книга вважається першим українським друкованим твором?

78. В якій культурній епосі мистецтво використовувало функцію універсальної форми пізнання світу?

79. Який струнний щипковий інструмент з'явився в Україні в XV–XVI ст. і особливо шанувався серед козаків, а згодом став надбанням музикантів-співців?

80. Чому Григорій Цамблак вважається видатним культурним діячем кінця XIV– поч. XV ст. в Україні?

81. Чи належить Пантелеймон Куліш до українських гуманістів епохи Відродження?

82. Який виходець з українських земель став видатним вчений-гуманістом XV ст., доктором астрономії, філософії та медицини, ректор Болонського університету?

83. Якими мовами написані твори українських гуманістів XV-XVI ст.?

84. Чому Станіслава Оріховського називали «Русинським Демосфеном» та «сучасним Цицероном»?

85. Чи був Київ центром гуманістичного руху в період раннього українського Відродження?

86. Чи формувався ранній український гуманізм під впливом Візантії та Італії?

87. Ідеалом якої культури є «тримовна» людина – знавець грецької, латинської та єврейської мов?

88. Чи вважали вітчизняні гуманісти мудрість, розум і освіту головними рушійними силами історичного розвитку і суспільного прогресу?

89. Чи розробляли теорії природного права, суспільного договору, освіченої монархії в українській культурі XVI ст. Станіслав Оріховський і Павло Русин?

90. Чи був принцип спільного блага (блага народу) найважливішим у ренесансному гуманізмі?

91. Творчість якого діяча стала вершиною української ренесансної полемічної літератури XVI ст.?

92. Чи стали містерії, міраклі, мораліте, інтермедії у XVI ст. складовими вітчизняної шкільної драми?

93. Якою була вертепна драма доби Ренесансу в Україні?

94. Чи був давньоримський Пантеон зразком для вітчизняних архітекторів епохи Відродження?

95. У якій сфері культури проявили себе ренесансні діячі Петро Красовський, Павло Римлянин, Петро Барбон?

Модуль 2. Українська культура Нового та Новітнього часів

Тема 5. Українська культура Нового часу (XVII–XVIII ст.)

1. Для якої культури характерна механістична модель світу?
2. Породження якої культурної доби був заклик «Знання – сила»?
3. Героя якої культурної доби визначають слова: «Обставини не мають значення, уся суть – у характері»?
4. Чи характерна для Просвітництва віра у могутність та безмежні можливості розуму, у прогрес науки та освіти, що створюють умови не тільки для економічного добробуту, а й творчого розвитку людини?
5. Хто з просвітителів вважав, що краса і добро все більше зближаються через посередництво істини?
6. Чи властива Просвітництву ідея рівності усіх перед Богом, законом, серед інших людей?
7. В межах якої культурно доби існували художні напрями: просвітницький реалізм, бароко, класицизм, рококо, сентименталізм?
8. Якому художньому стилю належить вислів: «Я – м'яч несталого щастя, образ рухомості та зерцало несталості життя людського»?
9. Мистецтво якого стилю полюбляло асиметрію, плекало грайливі, жартівливі, химерні почуття, еротичну тематику?
10. Дух якої культурної епохи воскресив класицизм XVII-XVIII ст.?
11. Чи був дієвий герой ідеалом доби Нового часу?
12. Ким був заснований раціоналізм як напрям філософської думки Нового часу?
13. Чи пов'язана діяльність Лазаря Барановича з українською культурою Нового часу?
14. Чи відносяться Інокентій Гізель, Яків Козельський, Георгій Кониський до українських просвітителів Нового часу?
15. Через працю за покликанням розкривається природа людини, закладені в ній добрі начала. Саме така, «сродна» праця, є ідеалом людського щастя. Кому належать ці ідеї?
16. Чи вважав Феофан Прокопович, що рушійною силою в розвитку суспільства є боротьба освіченості з неуцтвом?
17. З якими іменами пов'язують козацьке літописання та формування національної самосвідомості в українській культурі Нового часу?
18. Чиє гетьманування Дмитро Антонович визначав «другою золотою добою» української художньої культури?
19. Чи провів Петро Могила реформу в музиці?
20. Який український та молдавський державний і культурний діяч був засновником та фундатором Києво-Могилянської колегії у 1632 році?
21. В якому художньому творі Гоголь яскраво зобразив життя та ідеали козаків?
22. Як називався український багатоголосий спів, що протистояв католицькій інструментальній музиці та вплинув на православну культову музику?

23. Як називали поетів й усних літописців, що оспівували бойову славу козацької України?
24. З якими іменами пов’язується «золота доба» української церковної музики?
25. Чи притаманний українському бароко ірраціоналізм?
26. Український портрет якого стилю втілює внутрішній особистісний конфлікт?
27. В якій країні Антон Лосенко, Григорій Левицький, Володимир Боровиковський, Іван Мартос, Михайло Козловський відігравали визначну роль в художній культурі Нового часу?

Тема 6. Культура України XIX ст.

1. Чи були мистецтво, мораль і філософія головними формами самосвідомості культури XIX ст.?
2. Який культурний напрям утверджував концепцію двосвітності – протилежності ідеалу й дійсності, людини і суспільства?
3. Підґрунтям якого стилю були філософські системи Ф. Шеллінга та І. Фіхте?
4. В працях якого філософа вперше представлена ідея єдності теоретичного та історичного підходів до змісту культурних явищ?
5. Чи взяла українська інтелігенція на себе місію творення нової вітчизняної культури XIX ст.?
6. Якого діяча Микола Зеров називав «піонером культури на Україні»?
7. Який твір був романтично-християнською програмою для Кирило-Мифодіївського братства?
8. Яку назву носила перша збірка українських народних пісень, видана М. Цертелі у 1819 р.?
9. У діяльності якого гуртка Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький відігравали провідну роль?
10. В якому українському місті створена перша професійна театральна трупа створена на початку 80-х років XIX ст.?
11. Хто був автором першої української опери «Запорожець за Дунаєм» (1863)?
12. Який письменник створив жанр соціально-побутової повісті у вітчизняній літературі?
13. Назвіть першу українську театральну постановку новітнього часу (1819 р.).
14. Чи належить І. Франку вислів: «Як син селянина, вигодуваний твердим мужицьким хлібом, я відчував себе зобов’язаним віддати свою працю цьому простому народові»?
15. Чи був Володимир Боровиковський серед українських передвижників?
16. Який напрям культури XIX ст. характеризується суб'єктивним відображенням миттєвостей буття?
17. Який напрям культури XIX ст. характеризується тяжінням до естетизації середовища?

18. Який напрям культури XIX ст. характеризується як відображення життя у формах самого життя?
19. Чи сповідувало покоління «Молодої України» культ краси?
20. Про який стиль сказано: «Цілий світ виблисне в миті, що зникає, буря уміститься в краплі дощу, трагедія цілого життя – в єдиному погляді»?
21. Чи був започаткований Марією Башкирцевою імпресіонізм в українському мистецтві?
22. Класичним зразком якого архітектурного стилю став будинок з химерами архітектора Владислава Городецького (по вул. Банковій у м. Києві)?
23. В яких містах розташовані пам'ятники садово-паркового мистецтва «Софіївка» та «Олександрія»?
24. Який вчений створив психологічно-порівняльну школу в мовознавстві XIX ст.?
25. Вкажіть сім'ю найвідоміших діячів українського драматичного театру XIX століття?
26. Хто був творцем національного гімну «Ще не вмерла Україна»?
27. Творами якої видатної письменниці є «У неділю рано зілля копала», «Царівна», «Земля»?
28. В якому році створене Наукове товариство імені Шевченка» (НТШ)?
29. Чи виступив Микола Вороний першим в українській літературі під гаслами модернізму на сторінках «Літературно-наукового вісника» (1901 р.)?

Тема 7. Сучасна українська культура

1. Яким філософом була розроблена концепція елітарної культури?
2. Як називається сукупність соціокультурних настанов, що суперечать фундаментальним цінностям культури?
3. Чи пов'язана масова культура з процесами формування споживацького світогляду людей?
4. Яку назву здобула модерністична література XX ст., яка відтворювала душевне життя, переживання, асоціації?
5. «Ми спеціалісти з бунту». Художники якого одного із найпопулярніших у світі художніх напрямів так сформулювали своє кредо?
6. Чи був Михайло Семенко теоретиком, засновником першого літературного об'єднання українських футуристів?
7. Ким були такі діячі української культури початку XX ст., як Олександр Мурашко, Модест Сосенко, Михайло Бойчук?
8. Чи була спрямована політика українізації в 1920-ті роки на висунення кадрів корінної національності, пробудження національної самосвідомості та підвищення рівня викладення українською у школах, технікумах, вищих навчальних закладах?

9. Чи належали О. Слісаренко, В. Ярошенко, М. Терещенко до «неокласиків» в українській літературі?
10. Чи розглядали представники теорії «боротьби двох культур» українську культуру як відсталу і селянську?
11. Який стиль домінував в українській радянській архітектурі 1920-х – початку 1930-х років?
12. Як називалась перша з масових літературних організацій в Радянській Україні, створена в Харкові?
13. Хто з українських письменників був автором заклику до діячів української культури «Геть від Москви»?
14. Чи є Олександра Екстер, Олександр Богомазов, Василь Єрмилов, Казимир Малевич представниками вітчизняного авангарду?
15. Які митці представляли поетичну хвилю українського кіно?
16. Поетами чи художниками є Василь Стус, Микола Вінграновський, Іван Драч, Дмитро Павличко, Ліна Костенко?
17. Чи є Ліна Костенко автором твору «Маруся Чурай»?
18. Чи постулює модерністська модель світу постулює ідею хаосу, випадковості, плинності реального світу, непідвладного впорядкованості?
19. У якій культурі поєднуються толерантність, плюралістичність, антитоталітаризм і водночас – втрата традиційних цінностей, орієнтація на споживацький світогляд, запозичення інформаційних технологій?
20. Чи оперує постмодернізм поняттям образ?
21. Чи є правильним твердження: Український постмодернізм є самобутнім явищем щодо західного, оскільки не виростає на ґрунті глобальної інформатизації суспільства, його простором перетворень стають відроджені змісти національної традиції?
22. Чи вплинула на концепцію літературного угруповання Бу-Ба-Бу теорія карнавалізації Бахтіна?
23. Хто така Оксана Забужко?
24. Чи є Андрій Жолдак та Роман Віктюк представниками постмодерної естетики в українському театрі, авторами низки скандальних вистав, в тому числі по класичним творам?
25. Чи є метафорою українського постмодернізму визначення «Післячорнобильська бібліотека»?
26. Чи належать Сергій Жадан та юбко Дереш до представників молодшого покоління українських постмодерністів?
27. Сергій Поярков, Іван Марчук, Олег Пінчук – це українські поети чи художники?

Тема 8. Культура Слобожанщини

1. Чи є характерним для Слобожанщини діалог культур?
2. Хто є автором книжки «Слобожане. Історично-етнографічна розвідка»?

3. Чи можна вважати харківський колегіум першим вищим навчальним закладом на Слобожанщині?
4. Що викладав у Харківському колегіумі Григорій Сковорода?
5. Чи належали Л. Боровиковський, М. Костомаров, А. Метлинський до харківської школи романтиків?
6. В якому році був відкритий Харківський університет?
7. Як називалася перша в підросійській Україні газета?
8. В якому році з'явилися перші у підросійській Україні журнали?
9. Ким був слобожанин Ілля Слатін?
10. В який час жив художник Сергій Васильківський?
11. Які архітектори збудували дзвіницю Успенського собору?
12. Назвіть наймогутнішого представника українського передвижницького руху (родом з Чугуєва), автора картин «Іван Грозний та син його Іван»; «Бурлаки на Волзі»; «Не чекали».
13. Прикладом якого стилю є будинок Художнього училища (теп. старий корпус Академії дизайну та мистецтв).
14. Хто був засновником українського «Молодого театру» у 1917 р., опісля названого «Березіль» з осідком у Харкові?
15. Зразком якого стилю є Держпром?
16. Чи був Гнат Хоткевич, музикант, письменник, театральний діяч, випускником Харківського технологічного інституту (теп. НТУ «ХПІ»)?
17. Хто такий Олексій Бекетов?
18. Чи був Борис Чичибабін російським поетом XX століття?
19. Чи можна вважати Сергія Жадана сучасним харківським поетом і прозаїком?
20. Ким і де працював Олександр Довженко у Харкові у 1920-ті роки?
21. Чи був Василь Каразін був засновником Харківського університету?
22. Хто такий Павло Харитоненко?
23. Чи є в с. Пархомівка на Харківщині унікальний художній музей?
24. Пам'ятником якого стилю є Спасо-Преображенський храм у Наталівці за проектом О. Щусєва?
25. Чи належав Валентин Сєров до харківської школи живопису другої пол. XIX – поч. XX ст.?
26. Чи була пов'язана діяльність Остапа Вишні з Харковом?
27. Хто такі Іван Мар'яненко та Амвросій Бучма?